

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

N:ris 11 & 12. K. F. THEDENIUS. Nov.—Dec.
1856.

INNEHÅLL: ORIG.-AFH.: HISINGER (Pringsheim): Om befruktningen hos Conferverna. — UTGIFVAREN: Tillägg till förteckningen öfver Stockholms-traktens Phanerogamer och Ormbunkar. LITT.-ÖFVERS.: F. BJÖRNSTRÖM: Grunddragen af Piteå Lappmarks växtfysiognomi. STRÖDDA UNDERR.: TH. FRIES: Ytterligare om *Hieracii pallidi* förekomst vid Upsala. — Om införandet af China-odling på Java. — Böcker till salu. — Om Botaniska Notiser för nästkommande år.

Original-Afhandlingar.

1. Om befruktningen hos Conferverna

af Dr N. Pringsheim,

meddeladt af *Edvard Hisinger*.

Då Professor N. J. Andersson nyligen i denna tidskrift redogjort för de sednaste upptäckterna rörande befruktningen hos Phanerogamerna, har det synts vara af intresse att i korthet här äfven omnämna samma akt hos några af de lägre växterna, Conferverna, synnerligast som upptäckten är af de nyaste och vigtigaste.

Dr Pringsheim i Berlin, som länge med outtröttlig ihärdighet och stor framgång undersökt dessa intressanta växter, har fullständigt bevisat deras sexualitet i det han observerat och framställt hela förloppet af sjelfva befruktningsakten. Redan under loppet af föregående år publicerade han sina observationer på *Vaucheria sessilis* jemte några på *Oedogonium* och *Bulbochæte* och under sistlidne vår completerade och konstaterade han sina upptäckter angående de båda sistnämnda släktena.

Ur hans afhandlingar skall här ett kort utdrag nu lemnas.

Fortplantningen af arten är hos Conferverna, liksom hos andra Algfamiljer, tvåfaldig: en *icke-sexuel*, genom svärmsporer eller zoosporer och en *sexuel*, genom

hvilande sporer. De förra, som uppstå inom växtens vegetativa celler och kunna jämföras med en knoppbildning, ut hårda ej temperaturens starkare omvexlingar och kunna således ej bibehålla arten från den ena vegetationsperioden till den andra, utan endast föröka individernas antal under sommaren. Åt de sednare, de hvilande sporer, är artens bibehållande från den ena vegetationsperioden till den följande (öfvervintrande) uppdragen och dessas uppkomst skall här nu visas genom framställandet af förloppet af befruktningsakten hos tvenne af Pringsheim undersökta arter, *Vaucheria sessilis* och *Oedogonium ciliatum*.

Hos *Vaucheria* synes i början på cellmembranen tätt bredvid hvarandra tvenne små papillformiga upphöjningar, som fortfarande växa och förlänga sig, alldeles som då sidogrenar börja utväxa hos vissa Conserver. Den ena af dessa papiller antager en mera sferisk form, medan den andra tillväxer mest i längd, sluteligen kröker sig och blir hakformig, af hvilken sednare egenskap den erhållit benämningen »hornet». Under tiden har den förra sferiska papillen åt hornets sida skjutit en snabelformig förlängning och antagit en sned form. Ännu är hvaraderas lumen i fullkomlig continuitet med *Vaucheria*-cellens och deras innehåll likartadt med dennas. Nu blifver massan i begges spetsar genomskinlig, vid basen af den sferiska papillen bildar sig en membran, som skiljer dennas innehåll från *Vaucheria*-cellens öfriga, och ett afskildt organ är nu anlagdt, nemligen *sporfrukten*. Samtidigt har äfven innehållet i hornets spets genom en membran blifvit afskildt från dettas öfriga och denna afskilda del blifver ett *antheridium*. Tvenne tydliga organer finnas nu till: *sporfrukten* och ett *antheridium*. Ut i detta sednare ser man snart en stor mängd små, rörliga, stiftformiga kroppar tränga på i spetsen. Dessa små kroppar äro *spermatozoiderna*, *sädeskropparna*, bestående af en ytterst liten klar blåsa med tvenne cilier. *Sporfruktens* fastare innehåll, chlorophyllkorn, oljdroppar och plasma, lemna i spetsen rum för hopandet af en större massa af den klara, färglösa substansen, hvaraf *primordialsäcken*, Pringsheims »Hautschicht», består och

denna påträngande inifrån åstadkommer en öppning i fruktens snabelformiga förlängning. Vid denna tid uttränga spermatozoiderna ur hornets antheridium i stor mängd och söka inkomma genom nyssnämnda öppning i sporsäcken. Sedan detta påstått en tid ser man plötsligt sporfruktens innehåll omgifva sig med en membran, som i detsamma äfven tillsluter öppningen. I detta ögonblick hade en af spermatozoiderna förenats med sporfruktens innehåll och befruktningen sålunda försiggått. Hela innehållet är nu omgifvet af en membran, bildad af förstnämnda klara substans och denna aftager nu i volym i samma förhållande som membranen tilltjocknar. Denna embryonalcell, den verkliga hvilande sporen mognar efterhand och affaller sedan den en längre tid förblifvit omgifven af sporfruktens membran. Så ligger den nu och öfvervintrar till dess gynnande omständigheter förmå den att gro, då af dess innehåll en ny *Vaucheria* framväxer.

Oedogonium ciliatum visar oss en ännu intressantare process. Utom de vanliga vegetativa cellerna finner man här tvenne andra slag, af hvilka det ena är utmärkt af sin ovanligt svullna form och sin storlek. I dessa utbildas de hvilande sporer. Uti öfra spetsen af en sådan svullen cell samlar sig också här den redan förut omtalade klara slemmassan, derefter brister cellmembranen på tvären nära inunder spetsen och det öfra stycket upplystes åt sidan, hvarigenom det ofvanvarande stycket af växten äfven böjes åt samma håll och denna här erhåller ett knä. Slemmassan utträder genom öppningen och ombildas till en kort slang med ett hål på sidan. Detta hål leder till cellens innehåll, befruktningsskulan, omkring hvilken ännu ingen membran finnes.

Cellerna af det andra slaget äro små och förekomma mot spetsen af samma exemplar, som bär nyssnämnda honorgan, samtidigt med dessa. Inom hvarje bildas af hela dess innehåll en kropp, Androsporen, ytterst lik en vanlig svärmspor, men betydligt större. Denna träder snart ur sin modercell, simmar en tid omkring och sätter sig sluteligen fast på eller nära invid honorganet. Den växer och delar sig snart i en undre del, foten och en öfre, antheridium. Detta antheridium delar sig nu

åter genom en horizontal skiljevägg i tvenne celler, en öfre och en undre och i hvardera af dessa specialmoderceller uppstår en sädeskropp, spermatozoid, bestående af en liten kilformig kropp med flere cilier. — Den i den öfra af specialmodercellerna sig befinnande sädeskroppen tränger på, cellmembranen brister, upplystes åt sidan likt locket af en kanna och förblifver så en kortare tid.

Nu har honorganet äfven utbildat sin befruktningsslang och begge könorganerna äro öppnade. Spermatozoiden lemnar härpå sin cell, simmar fritt omkring och tränger hastigt in genom hålet på befruktningsslangen, då den kommer i närmast beröring med honcellens innehåll, befruktningsskulan, med hvilken den helt och hållet sammansmälter. I de följande ögonblick, då intet spår af spermatozoiden mer synes, omgifves befruktningsskulan af en allt tydligare membran och den hvilande sporen är sålunda bildad. Dess membran blir tjockare och sporen kan då den affallit motstå yttre skadliga inflytanden af temperaturen &c. Den undre sädeskroppen har under tiden förhållit sig på samma sätt eller ock gått förlorad.

Här ha vi såsom hos *Vaucheria* en hvilande spor, men denna gror icke omedelbart, utan lemnar upphof åt fyra svärmsporer, som först kunna gro.

Hos andra Oedogonier och hos *Bulbochæte* är förloppet något afvikande. olika för hvarje art; men dervid kunna vi nu ej uppehålla oss.

Pringsheim har nu genom dessa och andra här ej vidrörda observationer ådagalagt:

1) Att under befruktningssakten en materiell sammanblandning af sädeskroppens massa och den i honorganet inneslutna ännu membranlösa befruktningsskulan försiggår.

2) Att den första cellen till den nya organismen ej præxisterar förut färdig i honorganet, utan att den är resultatet af befruktningssakten.

3) Att sädeskroppen ej utgör en morphologiskt bestämd del af den nya cellen — t. ex. cellkärnan —, utan att dess form helt och hållet försvinner och den därför endast genom sin massa kan verka.

4) Att en enda sädeskropp är tillräcklig till att utöfva befruktningsakten.

Således är det nu otvifvelaktigt att dessa lågt stående växter verkligen ega skilda kön och derföre äfven en fullständig befruktning — och i anseende till dessa och motsvarande upptäckter inom de andra lägre växtklasserna kan det numera knappast betviflas att sexualiteten är en alla växter tillkommande egenskap.

2. Tillägg till förteckningen öfver Stockholms-traktens Phanerogamer och Ormbunkar — af Utgifvaren.

Sedan ofvannämnde förteckning intogs uti Botaniska Notiser (1850) hafva ganska många nya lokaler blifvit påfunna för traktens sällsyntare växter och äfven några för trakten nya arter blifvit påträffade. En sammanställning af dessa tillägg torde kunna interessera de botanister, som vistas i hufvudstaden eller dess grannskap, och äfven i någon ringa mon landets öfriga, då hufvudstaden är en för de flesta kär ort. De vänner som bidragit till dessa tillägg äro Herrar *J. A. Afzelius, K. Almgren, N. J. Andersson, P. J. Beurling, J. W. Boström, Fr. & Herm. Björnström, Hj. Claeson, R. F. Fristedt, P. H. F. Græve, C. G. Göthe, C. O. Hamnström, C. M. G. Jentzen, G. A. & S. O. Lindberg, C. C. Ljunggren, W. A. Masreliez, C. A. Michaelson, C. & N. G. Nyström, R. & M. Rubenson, E. A. Sandberg, G. L. Sjögren, J. E. Wahlström, J. E. F. Ährling*, m. fl.

3. *Chrysanthemum segetum* L. är funnen på flera ställen, t. ex. vid Bagartorp i Solna s:n: *S. O. Lindberg*, Hufvudsta: *Fristedt* och på Skeppsholmen: *Göthe*.
7. *Tripleurospermum inodorum*, var. *salinum* (Wallr.): på nästan alla skär och klippor i yttre skärgården, t. ex. på Nottarön, Wärmdöns ostliga del, Sandön, vid Djurhamn, Dalarön o. s. v.
10. *Anthemis Cotula* L. Vid Botkyrka prästgård och Lilla Tumba: *Græve*.
17. *Senecio Jacobaea* L. Gäddviken på Sicklaön: *K. Almgren*. Ormsättra i Salems s:n: *Claëson*. Walinge på

- Muskön: *F. Björnström*. Botkyrka prästgård: *Græve*.
 Östra Ryds s:n flerstädes, t. ex. Rydboholm, Sundby,
 Uteke, Ryds kyrktrakt; Ensta i Täby s:n.
18. *S. viscosus* L. Danviks krok: *Fristedt*. Norrnäs på
 Wärmdön: *Elgenstjerna*. På sista åren har den blif-
 vit ymnig på Djurgården i grannskapet af Tivoli.
25. *Inula salicina* L. Haga park nära ruinen. Tumba:
Græve.
I. Helenium L. Förvildad vid Hagelby å nära Ha-
 gelby by i Botkyrka s:n: *Græve*, och på Lofön, nära
 Klockargården.
26. *Bellis perennis* L. Förvildad vid Stora Nyckelviken:
H. Björnström.
31. *Petasites officinalis* Mönch. Förvildad vid Norsborg:
Græve, och i Tanto trädgård.
47. *Cichorium Intybus* L. Förvildad flerstädes, t. ex. vid
 Drottningholm, Manilla, Ulriksdal, Ablby i Botkyrka,
 Roslagstull och på Djurgården enl. *Lindberg, Claeson,*
Andersson och *C. Nyström*.
54. *Scorzonera humilis* L. Öster-Haninge, vid Oxnö på
 Gälön: *V. Björnström*. Hämmesta på Wärmdön:
Fristedt. Ornön: *Sandberg*. Huddinge s:n i en äng
 vid landsvägen mellan Kronan och Juringe: *Elgen-*
stjerna.
 β *angustifolia*: Hämmesta bland föreg.: *Fristedt*. Musk-
 ön: *Wahlström*.
56. *Crepis nicænsis* Balb. Vid Agnesberg och Myrbaddet
 i Solna s:n (första ängsmarken till venster från
 Hagalund): *Elgenstjerna*.
- 59 $\frac{1}{2}$. *Hieracium stoloniflorum* Kit. Wärmdön, mellan Farsta
 och Tjustvik: *Rubenson*. Carlbergs alléen enl. Hart-
 mans Flora.
60. *H. Auricula* L. var. *minus* Fr. Nära Lillsjön på
 Sicklaön: *Fr. Björnström*.
- 60 $\frac{1}{2}$. *H. succicum* Fr. Österhaninge, på en nyodling
 nära vägen mellan Sandemar och Sanda.
- 62 $\frac{1}{2}$. *H. glomeratum* Fr. flerstädes, t. ex. vid Nyckel-
 viken på Sicklaön: *F. Björnström*, Gustafsvik och
 Kihl på Wärmdön: *Rubenson*, och Sandemar i Öster-
 haninge.

- 63½. *H. setigerum* Fr. Lidingön, nära Gångsätra träsk och Kottla; nära Stufsta i Huddinge och mellan Sandemar och Sanda i Österhaninge.
64. *H. pallidum* Biv. Wärmdön, Vestra Ekedal och Kihl: *Rubenson*.
- 64½. *H. pallescens* Kit. Nära Stockholm, men stället glömdt; troligen på Wärmdön.
- 65½. *H. onosmoides* Fr. Stockholm, Observatoriibacken.
69. *H. norvegicum: rufescens*. »Djurgårds-bergen» bör vara: på berget inom och norrom Djurgårds-Tivoli, der denna form växer högst ymnigt. På ett mindre berg straxt invid Länna gästgifvaregård.
- 70½. *H. tridentatum* Fr. Nyckelviken på Sicklaön och Gångsätra på Lidingön: *F. Björnström*. Skuru: *Herm. Björnström*. Hamnberget i Salems sn: *S. O. Lindberg*. Djurgården. Naeka. Huddinge kyrktrakt.
- 70⅓. *H. gothicum* Fr. Nyckelviken: *F. Björnström*. Ingarön: *Rubenson*. Österhaninge, mellan Sandemar och Sanda.
- 72.* *Taraxacum palustre* Sm. Ladugårdsgärdet, vid början af Storängen.
78. *Scabiosa Columbaria* L. Bunsö och Mörtö enligt *C. Stenhammar*.
- 81½. *Valeriana sambucifolia* Mik. Svindensvik och Stor-sickla: *F. Björnström*. Wärmdön, midt för ön Danmark: *H. Björnström*.
84. *Asperula odorata* L. Ofvanför Helveteshålan på Sicklaön. Capellholmen vid Muskön: *F. Björnström*. Gåsberget i Jerfälla: *S. O. Lindberg*. I lunden mellan Viksberg och Mälaren: *G. Westberg*.
- 88½. *Galium sylvestre* Poll. Tranholmen i Lilla Wär-tan: *S. O. Lindberg*.
95. *Campanula Cervicaria* L. Nyckelviken: *H. Björnström*. Qvarnhagen vid Ulfsjön: *F. Björnström*. Skarpneck, på östra sluttningen af Kalaberget. Wäderön, nära Pålsundet.
98. *Campanula latifolia* L. Norsborg: *Græve*. Wiksberg i Salems sn: *Claeson*. Bergvik på Ingarön: *Rubenson*. Österhaninge, mellan Sandemar och Sanda.

106. *Convolvulus sepium* L. På stranden af lilla Wärtan, nära Nyckelviken: *F. Björnström*. Alvik nära Drottningholm: *Græve*. Gåsberget i Jerfälla: *Göthe*.
108. *Cuscuta Epilinum* Weih. Nära Danviks hospital: *Fristedt*.
- 108½. *C. Trifolii* Bab. På öar nära Stockholm enligt Areschougs Revisio Cuscut. Suecæ.
123. *Echinosperrnum Lappula* Lehm. Mellan Ulriksdal och Edsberg teml. ymnig. Spånga s:n flerst.: *A. Jensen*. Wärmön nära Siggesta: *Brunström*. Vid Utö grufvor: *V. Björnström*.
Elsholtzia cristata Willd. Förvildad vid Rålambshof: *Elgenstjerna*, och i trädgårdar på södermalm.
125. *Mentha aquatica* L. Fisksätra under Erstavik: *Lindroth*.
- 125½. *M. gentilis* L. Förvildad i trädgårdar på norr-malm: *Sjögren*.
- 129½. *Thymus Chamædrys* Fr. Wärmön, mellan Bo och Stäket.
133. *Scutellaria hastifolia* L. Lidingöns södra strand, nära Mølna. Albysjön, nära fiskarens lägenhet: *Græve*. Dalarö. Rundskär nära Gälön: *V. Björnström*.
135. *Nepeta Cataria* L. Ulriksdal: *Sjögren*. Gungan i Bräunkyrka. Tumba: *Græve*. Wärmön, Beatelund: *Beurling*, och Lilla Björknäs: *Fristedt*. Förvildad i flera trädgårdar i Stockholm.
137. *Ballota foetida* Lam. Djurgårdsslätten: *G. Bodman*. Waldemarsudden: *W. Masreliez*.
- 145½. *Galeopsis pubescens* Bess. Lilla Nyckelviken och Kungshamn på Sicklaön: *H. Björnström*.
149. *Marrubium vulgare* L. Vid sjön Aspens strand bortom Fitja: *Westberg*. Skalby i Salem: *Claeson*.
165. *Verbascum thapso-nigrum* Schied. Tjustvik på Wärmön: *C. H. Johansson*.
167. *Scrophularia vernalis* L. Kungsholmen: *G. A. Lindberg*. Beylon nära Ulriksdal: *C. Nyström*.
170. *Veronica maritima* L. Holmar och skär i Vester-Haninge: *Björnström & Hallin*.
171. *V. spicata-hybrida* L. Holmen Sverige vid Skurusund: *F. Björnström*. Fjäderholmarne.

185. *Odontites rubra* Pers. β *simplex*. På flera holmar i Stockholms skärgård, t. ex. Weling, Gåssten: *F. Björnström*.
192. *Melampyrum cristatum* L. Årsta, på backar straxt söder om ladugården: *P. A. Ruus*. Lilla Nybyhof: *Sandberg*. Dufvebol: *Fristedt*. Wiksberg i Salem: *Claeson*.
193. *M. arvense* L. Vid vägen mellan Liljans och Ladugårdsgärdet: *Elgenstjerna*. Näsby i Täby s:n: *Andersson*. Skårby i Salem: *Græve*. Erstavik. Kihl och Winterviken på Wärmdön: *Rubenson*. Foglarö. Muskö: *Wahlström*.
197. *Lathræa Squamaria* L. Winterviken: *Beurling*. Nära Flatens utlopp: *Michaelson*, och Sandsjön: *Norman*. Wiksberg: *Göthe* och *Emil Ramstedt*. Tumba: *Græve*. Kihl på Wärmdön: *Göthe & Montan*.
204. *Lysimachia Numularia* L. Skuggan: *C. Nyström*. Traneberg: *N. Nyström*. Lofön, i en äng vid Rörby: *Sandberg*. Fogelsta i Salem: *Claëson*.
206. *Anagallis arvensis* L. Rosendal: *J. Aspman*.
221. *Cornus suecica* L. Wärmdön, vid stranden af lilla Wärtan, mellan Hamndalen och Skepparholmen: *Lindroth*. Ornön, Simonsäng: *Sandberg*. Utö, Bredskär vid Weling, Hufvudskär, m. fl. st. i skärgården: *F. Björnström*.
225. *Cerfolium sativum* Bess. I flera malmgårdar på södermalm.
228. *Daucus Carota* L. Ekerön: *Beurling*. Lindhof i Botkyrka: *Claëson*. Farsta på Wärmdön.
235. *Angelica littoralis* Fr. På holmar utom Dalarön: Prof. *Wahlberg*. På Djurgården växer endast *A. sylvestris*.
266. *Anemone ranunculoides* L. Sturehof: *Claeson* och *Græve*. Wiksberg och flerstädes i Salem: *Claeson* och *Göthe*.
278. *Papaver Rhoëas* L. Bagartorp: *Lindberg*. Rosendal.
283. *Fumaria Vaillantii* Lois. Ymnig på åkrar sydväst från Lofö kyrka.
284. *Brassica campestris* L. På Skeppsholmen och vid Stallmästaregården: *Lindberg*. Nära Squalten: *Göthe*. Muskön: *Wahlström*.

288. *Melanosinapis communis* Spenn. Ballastplatsen i Stadsgården: *Fristedt*.
298. *Cardamine amara* L. β *hirta*: Nära Sandsborg: *Fristedt*, och Sandsjön: *Lindberg*. Tullinge i Botkyrka: *Græve*. Fullersta qvarn i Huddinge: *Åhrling*.
302. *Arabis hirsuta* Scop. * *sagittata* DC. Mellan Farsta och Gustafsberg på Wärmdön: *Rubenson*.
303. *A. arenosa* β *borealis* Fr. Drottningholms park: *Andersson*.
312. *Raphanus Raphanistrum* L. Ensta i Grödinge: *Beurling*.
- 315 $\frac{1}{2}$. *Cakile maritima* Scop. Ålön (nära Utön): *Lundgren* enl. *Johansson*.
315. *Isatis tinctoria* L. Wärmdön, midt emot ön Danmark: *H. Björnström*. Säcklån, på stranden vid Dufnäs: *Beurling*. På holmar mellan Dalarö och Ornö. Hvitskär vid Nottarön: *F. Björnström*.
326. *Camelina dentata* Pers. Kungsholmen: *S. O. Lindberg*. Södermalm, på en gård vid Göthgatan. Danviken: *Fristedt*. Salems socken, Bergholm: *Lindberg* och Lideby: *Claeson*.
- 326 $\frac{1}{2}$. *Alyssum calycinum* L. Kungsholmen, Christineberg, vid bäcken nära bron på vestra nedkörsvägen till gården.
327. *Farsetia incana* Br. Sabbatsberg: *Sandberg*. Waldemarsudden: *H. Björnström*. Finnboda: *Boström*. Ljungby: *W. Masreliez*.
328. *Cochlearia danica* L. Sandön: *Sjögren*. Persholmen vid Utön, Norrö-Trollhätta och Hufvudskär: *F. Björnström*.
342. *Malva moschata* L. Vid Norrtull: *Fristedt*. Skärsåtra på Lidingön.
344. *Geranium pratense* L. Bislinge nära Edssjön: *Beurling*.
346. *Geranium pyrenaicum* L. Smedslätten: *Ljunggren* och *Jentzen*. Bagartorp: *Lindberg*. Lidingön, mellan Mölna udde och Bredvik: *Hugo Thedenius*.
347. *G. bohemicum* L. Nyckelviken: *Fristedt*. Klubben: *Beurling*. Skuru: *Björnström*. Boekholms-Såtra: *Westberg*. Juringe i Huddinge: *Elgenstjerna*.

349. *G. lucidum* L. Djurgården, mellan Blockhusporten och Ormudden: *O. T. Sandahl*. Lilla Nyckelviken samt Wärmdön, midt emot holmen Danmark: *H. Björnström*. Aspviksnäs på Wärmdön: *Beurling*. Flerstädes omkring Drefviken, såsom Sköndalsbro: *Westberg* och Skrubbanäset: *Græve*. Ågesta park: *Beurling*. Ormskär vid Bunsö: *F. Björnström*.
350. *G. molle* L. Castellholmen: *Beurling*. Djurgården, Waldemars-udden och Friesens park. Stora Nyckelviken: *H. Björnström*. Sandön. Muskön.
352. *G. columbinum* L. Blommensberg: *Beurling*. Danviksbergen: *F. Björnström*. Sicklaön, vid Hästholsundet: *Beurling*. Sandvik: *N. Nyström*. Norsborg och Näsby holme i Botkyrka: *Græve*. Wärmdön, mellan Östby och Betsedekrog: *Rubenson*, samt vid Bo. Sånö på Muskön, Nämö och Utö: *F. Björnström*.
365. *Viola mirabilis* L. Charlottendal utom Horns tull: *Sandberg*. Wiksberg: *Westberg*. Gåsberget i Jerfälla: *Göthe*. Wärmdön, midt emot holmen Danmark: *H. Björnström*.
- 376^{1/2}. *Silene viscosa* Pers. Skärgården: sparsamt på bergkobbar nära Welinge, t. ex. 2 af Trutholmarne, Norrö-Trollhätta, samt teml. ymnigt på Hansten: *F. Björnström*.
- 388^{1/2}. *Stellaria nemorum* L. Vid surbrunnen vid Wiksberg: *Westberg*.
392. *S. Friesiana* Ser. Kalfsvik i Österhaninge: *Hallin* och *F. Björnström*.
- 395^{1/2}. *Cerastium arvense* L. Agnesberg, vid vägen till och på Tallbacken: *Johansson*.
395. *C. viscosum* L. Sandön: *Sjögren*.
- 398^{1/2}. *Halianthus peplodes* Fr. Älön, på sandstranden: *F. Björnström*.
404. *Spergularia media* Pers. Erstavik. Rummet på Muskön: *V. Björnström*.
406. *Bryonia alba* L. Berga i Danderyds sn: *C. A. Michaelson*. Dalarön: *Sandberg*.
412. *Saxifraga tridaetylites* L. Grubbens gärde på Kungsholmen: *Elgenstjerna*.

421. *Peplis Portula* L. Dufnäs: *Lindroth*. Sandvik vid Hufvustafjärden: *N. Nyström*.
424. *Epilobium hirsutum* L. Ryssviken på Djurgården: *Andersson*.
425. *E. parviflorum* Schreb. Gångsätra träsk. I diken på gärdet sydost från Lofö kyrka.
428. *E. tetragonum* L. Skärsätra på Lidingön. Juringe i Huddinge: *Elgenstjerna*. Wärmdön, mellan St. Tjustvik och Holmen: *Rubenson*. Nämdö, i diken på Herrgårdens egor: *F Björnström*.
433. *Myriophyllum alterniflorum* DC. Nackatrakten flerestädes. Svindensvik. Carlberg. Marieberg. Lidingöns norra ända och Mølna.
434. *Hippuris vulgaris* var. *maritima*. Sunuansund på Gälön: *F. Björnström*.
435. *Pyrus communis* L. Järsla: *V. Björnström*. Sturehof: *Claeson*. Norrby i Bromma: *N. Nyström*. Bagartorp: *Lindberg*. Lidingön, Mølna udde; Tranholmen i Wärtan.
- 437 $\frac{1}{2}$. *Sorbus hybrida* L. Lidingön, mellan Mølna udde och Bredvik: *F. Björnström*. Mörtön ymnig. Wellinge: *F. B.* Parken vid Svindensvik: *Andersson*.
444. *Rosa Acharii* Billb. Skurusund: *F. Björnström*. Farsta och Östra Ekedal på Wärmdön: *Rubenson*. Dalarö. Skinnardal på Ornön. Ellgarn: *S. O. Lindberg*.
448. *R. cinnamomea* L. Nyckelviken: *F. Björnström*. Stora Essingen: *S. O. Lindberg*.
453. *Rubus affinis* Weihe. Skurusund: *F. Björnström*. Holmen utanför Dalarön.
454. *R. thyrsoides* Wimm. Skurusund: *F. Björnström*.
455. *R. Wahlbergii* Arrh. Skurusund, samt Skärsätra på Lidingön: *F. Björnström*. Djurgården, vid Skansen.
456. *R. nemorosus* Hayne. Skurusund. Wellinge, Hansten, Gåsten i Skärgården: *F. Björnström*.
- 456 $\frac{1}{2}$. *R. pruinosis* Arrh. Wellinge, Bunsö och på en liten holme invid Löktrolmen nära Ornön: *F. Björnström*. Foglarö.
466. *Potentilla norvegica* L. Blecktornet: *Boström*. Gränder nära Norrtullsgatan. Carlbergs allée och Bagar-

- torp: *Lindberg*. Rådan: *C. Nyström*. Gångsätra. Waldemarsudden. Sandsborg: *Fristedt*. Dufnäs: *Lindroth*.
475. *Geum intermedium* Willd. Stora Nyckelviken. Mölna udde: *H. Björnström*.
- 478½. *Prunus insititia* L. Bagartorp: *Lindberg*. Carlberg, midt emot lilla Hornsberg. Gäddviken, i dalen nära trädgårdsplanket.
480. *P. Cerasus* L. Rålambshof: *S. O. Lindberg*.
481. *P. avium* L. Tanto: *Ährting*. Kil på Wärmdön: *Göthe*.
483. *Lothyrus sylvestris* L. Snörom: *Lindroth*. Juringe i Huddinge: *Elgenstjerna*. Korpeberget i Salem: *Göthe*. Mennö, Årtaholme i Bornsjön och vid torpet Sandstugan nära Tumba: *Græve* och *Claeson*. Bunsö: *F. Björnström*.
485. *L. tuberosus* L. Näsby i Täby socken: *Andersson*.
487. *L. maritimus* Fr. Södermarns holme vid Ålön i Vester-Haninge äfvensom Ålöns sandstrand: *F. Björnström*. Mellan Dalarö och Sandemar: *Sandberg*.
492. *Vicia cassubica* L. Drottningholm: *Th. Fries*. Gustafslust, nära Skanstull: *Elgenstjerna*. Beateberg på Wärmdön: *F. Björnström*.
498. *V. angustifolia* Roth. Riby i Vesterhaninge. Togs 1850 på den igenfyllda platsen öster om Clara sjö af *Fristedt*.
502. *Astragalus glycyphyllus* L. Djurgården, vid stenbron nära kruthuset på Hundudden, 1850: *Beurling*.
504. *Medicago sativa* L. Tollarö: *Lindroth*. Bromma, nära kyrkan: *Michaelson*.
506. *M. falcata* L. Biskopsudden: *W. Masreliez*. Drottningholm.
- 520½. *Sarothamnus scoparius* Koch. Rydboholm, i en skogsbacke nära slottsparken: *J. A. Afzelius*.
521. *Ononis arvensis* L. Drottningholm: *Sjögren*. Tallkrogen: *Andersson*. Juringe: *Elgenstjerna*. Sågtorp under Erstavik: *Lindroth*.
522. *O. hircina* Jacqu. Drottningholm. Bagartorp, Ulf-sunda och Agnesberg: *Lindberg*. Årsta: *P. A. Ruus*. Walla: *Fristedt*. Norsborg, Fogelsta och flerestädes

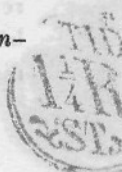
- i Salem: *Græve* och *Claeson*. Gripstorp på Wårmdön: *Rubenson*. Erstavik.
560. *Rumex maritimus* L. Blåporten: *Lindberg*. Stora Nyckelviken: *H. Björnström*. Bergsund.
565. *R. conspersus* Hartm. Ladugårdslands tull. Marieberg. Eriksdal vid Årstaviken: *F. Björnström*.
571. *Daphne Mezereum* L. Flatens strand: *Lindberg*. Wiksberg i Salem: *Claeson*.
574. *Humulus Lupulus* L. Skeppsholmen. Utön. Skans tull: *Elgensjerna*. Ulriksdal: *Lindberg*. Brevik på Lidingsön. Nyckelviken: *F. Björnström*. Botkyrka kyrkogård: *Græve*. Bergaholm i Salem: *Claeson*. Österhaninge kyrkoherdeboställe: *F. Björnström*.
577. *Amarantus Blitum* L. Tanto bänkgård.
580. *Atriplex littoralis* L. Nottarön: *F. Björnström*.
- 590^{1/2}. *Salsola Kali* L. Ålön och Nottarön: *F. Björnström*.
- Populus candicans* Ait. förekommer flerstädes planterad, t. ex. på Djurgården, Cholerakyrkogården utom Skans tull o. s. v.
598. *Salix depressa* L. Lilla Nyckelviken: *F. Björnström*. *S. purpurea* L. finnes ymnigt vid Ulriksdal, deribland äfven hanbuskar.
605. *Betula alba* L. var. *lobata* Hartm. Varnö på Ornön: *Sandberg*.
606. *B. odorata* Bechst. * *pubescens* Ehrh. Skarpneck: *Göthe*. Gåsberget i Jerfälla: *Lindberg*.
611. *Juniperus communis* L. var. *nana* Hartm. Hufvudskär och flera andra ställen i skärgården: *F. Björnström*.
612. *Taxus baccata* L. Ornön, Kråkmora skog, Ångsholmen, samt flerstädes deromkring: *Sandberg*. Wellinge, Ålön, Hansten: *F. Björnström*.
614. *Equisetum pratense* Ehrh. Nacka qvarnar. Ålkistan: *S. O. Lindberg*.
618. *E. hyemale* L. Skrubba, samt flerst. mellan Flaten och Drevviken. Snörom nära Källtorp och Kyrkhamn i Jerfälla: *Göthe*. Östra Ryds socken flerstädes. Jordbro i Österhaninge: *A. Hallin*.
623. *Chara tomentosa* L. Ytterst ymnig i Laduviken på Djurgården, blandad med *Najas marina*. Edsviken.

- Farsta på Wärmdön. Österhaninge flerst., t. ex. vid Gålön, Kymmendö och Foglarö: *Björnström*.
624. *C. aspera* W. Isbladskärret. Husarviken. Grönstaviken vid Lidingön. Baggars- och Lännerstaffjärden, och nästan alla hafsvikar i södra skärgården.
- 624½. *C. hispida* Sm. Isbladskärret. Råsta sjö under Frösundalandet: *Fristedt*.
626. *C. fragilis* Desv. Stubbsund: *Fristedt*.
- 626½. *Nitella Stenhammariana* Wallm. Flerstädes i skärgården, t. ex. vid Dalarö, Nottarö och Gåsö: *Th:s* och *F. Björnström*.
- 628½. *N. opaca* Ag. Stockholm enl. Hartmans flora.
629. *N. mucronata* Kütz. Lidingön.
β heteromorpha Hn. Ekebyträsk i Danderyd: *S. O. Lindberg*.
632. *Orchis angustifolia* Wimm. Dufvebol: *Fristedt*. Norrängen i Östra Ryd. Kärrängen nedanför Afvalund i Täby.
633. *Gymnadenia Conopsea* Br. Utön, nära kyrkan: *Björnström*.
635. *Coeloglossum viride* Hn. Sqvallensäng: *Göthe*. Wärmdön, midtemot holmen Danmark. Erstavik. Juringe: *Elgenstjerna*.
637. *Platanthera chlorantha* Cust. Wärmdön, mellan Farsta och Älgö: *Rubenson*. Bogesund. Mellan Sandemar och Sanda i Österhaninge.
638. *Herminium Monorchis* Br. Almarestäk: *Beurling*. Östra Ryd, vid Norrängen, nära stranden af Wärtan.
639. *Goodyera repens* Br. Silfverdalen: *S. O. Lindberg*. Stora Nyckelviken: *F. Björnström*. Ramsmoraberget på Wärmdön: *Rubenson*.
640. *Cephalanthera rubra* Rich. Utö grufvor: *A. Forsman*.
642. *Epipactis latifolia* Sw. Solnaskog: *Sjögren*. Winterviks-bergen: *Beurling*. Ulriksdal: *A. Jensen*. Vid Hemträsket på Sicklaön: *F. Björnström*. Drottningholm, i skogsbacken vid Canton: *Sandberg*.
645. *Listera ovata* Br. Winterviken: *v. Sydow*. Wärmdön flerstädes, t. ex. midt emot holmen Danmark, vid Tegelnora och Kil. Dalarö. Sandemar. Ornön. Muskön. Tumba Qvarnsjö: *Græve*.

647. *Neottia Nidus avis* Rich. Bagartorp: *Lindberg*. Utön, mellan grufvan och Kroka: *F. Björnström*.
657. *Najas marina* L. Laduviken. Edsviken, vid Edsberg: *Sjögren*. Södertelje: *Beurling*. Dalarö.
658. *Tulipa sylvestris* L. Waldemarsudden. Drottningholms park: *C. O. Hamnström*.
660. *Lilium bulbiferum* L. Ulriksdal: *Lindberg*.
661. *L. Martagon* L. Zinkensdam: *Boström*. Drottningholm: *Sandberg*.
664. *Allium ursinum* L. Capellholmen vid Muskö: *Sandberg*. Ornön, Utön: *C. Stenhammar*.
669. *Gagea stenopetala* Reich. Blecktornet: *H. Björnström*.
672. *Muscari botryoides* Mill. Långpannan: *Claeson*.
- 672¹/₂. *Asparagus officinalis* L. Edsholmen i Stora Wärtan.
675. *Convallaria multiflora* L. Högtorp i Salem: *Græve*.
678. *Colchicum autumnale* L. Agnesberg, på ängarne ofvanför Råsta sjö: *C. H. Johansson*.
- 686¹/₂. *Juncus balticus* Willd. Djurhamn, på stranden mellan kyrkan och handelsboden (midtemot Quarantänsplatsen).
714. *Potamogeton obtusifolius* M. K. Årstaviken nedan för Tanto.
716. *P. pusillus* L. Solna skog: *Fristedt*. Nacka Dam-sjö: *F. Björnström*. Lidingön, Gångsätra-träskets utloppsdikey.
718. *P. zosteraceus* Fr. Skuruviken: *A. Hazelius*. Ålösundet vid Utön, Ornön vid Hesslinge och vid Norrö gård på Fjelläng: *F. Björnström*.
- 720¹/₂. *Ruppia rostellata* Koch. Foglarö, i Sjöbodviken. Utanför Dalarö. I en hafsvik nära Marieberg i Grödinge: *Sjögren*.
722. *Zannichellia pedicellata* Fr. Wärmdön, Kilsviken: *Rubenson*. Dalarö. Foglarön. Ålön och Hansten: *F. Björnström*.
723. *Zostera marina* L. Bunsö och Nottarö: *F. Björnström*.
- 723¹/₂. *Z. angustifolia* Horn. Bunsö och Nottarö: *F. Björnström*.
- 731¹/₂. *Scirpus rufus* Schrad. Mellan Dalarö och Sandemar. Sandön: *Sjögren*. Welinge och Nottarö stöäng: *F. Björnström*.

740. *Eriophorum latifolium* Hoppe. Snörom nära Källtorpssjön: *Göthe*. Bromma Kyrksjö. Ensta gästgifvaregård.
741. *E. gracile* Koch. Mellan Kungsbroviken och Storsickla: *F. Björnström*. Wärmdön flerstädes: *Göthe* och *Michaelson*.
743. *Carex riparia* Curt. Lidingön, Stockbysjön: *C. O. Hamnström*. Ekebyträsk: *Michaelson*.
- 743½. *C. paludosa* Good. β *spadicea*. Österhaninge, vid byn Kalfsvik: *Björnström* och *Hallin*.
754. *C. irrigua* Sm. Wärmdön, Stora Björknäs och Brandhäll: *Göthe*. Hufvudskär och Bredskär vid Welinge: *F. Björnström*.
755. *C. Hornschuchiana* Hoppe. Wärmdön, Almarestäk: *Beurling*, och Vestra Ekedal: *Rubenson*. Österhaninge, Oxnö på Gälön: *F. Björnström*.
762. *C. montana* L. Lilla Nyckelviken: *H. Björnström*.
769. *C. stricta* Good. Flaten ymnig. Sandsjön: *Lindberg*.
771. *C. tricostata* Fr. Gåsberget i Jerfälla: *Lindberg*.
775. *C. remota* L. Sandsjön. Mellan Juringe och Fullersta qvarn i Huddinge: *Elgenstjerna*.
780. *C. loliacea* L. Djurgården, mellan Söderbrunn och Laduviken. Sicklaön flerstädes i kärren. Sandsjön: *Lindberg*. Fullersta qvarn i Huddinge: *Ährling*. Mellan Bockholms Sättra och Högtorp: *Westberg*.
781. *C. norvegica* Wg. Ropsten: *Göthe*. Skuggan: *Lindberg*. Wärmdön, nära prästgården: *Fristedt*. Erstavik.
- 782½. *C. arenaria* L. Ålön och Östermaren vid Nottarön: *F. Björnström*.
784. *C. chordorrhiza* Ehrh. Mellan Kungsbroviken och Storsickla: *F. Björnström*.
789. *C. paradoxa* Willd. Haga: *Andersson*. Ekebyträsk: *S. O. Lindberg*. Bromma kyrksjö: *N. Nyström*. Lofön, mellan kyrkan och Drottningholm: *Beurling*.
790. *C. pauciflora* Lightf. Nacka, nära badstället: *Ljunggren*. Enskede: *Andersson*.
791. *C. pulicaris* L. Vid Lillsjön söder om Sickla: *F. Björnström*.
796. *Lolium temulentum* L. Nacka, Hästhagen: *F. Björnström*.

797. *L. linicola* Sond. Kungsholmen: *Lindberg*. Danviks hospital: *Fristedt*.
799. *Brachypodium pinnatum* P. B. Mellan Bogesund och Pålsundet.
805. *Festuca gigantea* Vill. Wiksberg i Salem: *Lindberg*.
810. *Schedonorus asper* Fr. Wärmdön, i en dalsänkning i öster från holmen Danmark: *F. Björnström*, Wiksberg, i en lund mot Mälaren: *Westberg*.
- 835^{1/2}. *Aira bottnica* Wg. Djurhamn, Dalarö och nästan alla öar och holmar längre ut i hafvet till och med Utön.
839. *Melica ciliata* L. På norra bergväggen vid en liten vik straxt norr om Helveteshålan på Sicklaön. Nämndö nära Sandviken samt Kroka på Utön: *F. Björnström*.
875. *Asplenium Ruta muraria* L. Nämndö, nära Sandviken: *F. Björnström*.
879. *Struthiopteris germanica* Willd. Rydboholm: *J. A. Afzelius*. Erstavik. Österhaninge, mellan Sandemar och Sanda. Grödinge, efter häradsvägen, kring Alby och Tullinge sjöar allmän: *Græve*.
881. *Ophioglossum vulgatum* L. Foglarö och närgränsande holmar. Mellan Dalarö och Sandemar: *Sandberg*.
886. *Lycopodium complanatum* L. Bagartorp, Råsta, samt mellan Ulriksdal och Bergsbarnmar: *S. O. Lindberg*. Aspudden: *Sandberg*. Hallinge i Salem: *Claëson*.

Litteratur-Öfversigt.

Grunddragen af Piteå Lappmarks växtfysiognomi.
Akademisk afhandling af **Fr. Joh. Björnström**. Upsala, 1856. Wahlström & C. pp. 36. 8:o.

Författaren börjar med en inledning, der han i korthet redogör för de botaniska resor som i Piteå Lappmark blifvit anställda och det viktigaste som härigenom till denna Lappmarks kännedom blifvit uträttadt. Dessa resor hafva företagits af: *C. Solander*, som 1753 besökte högfjellen, men efterlemnade högst knapphändiga upplysningar om sin resa; *G. Wahlenberg*, som hösten 1807

gjorde ett kort besök i trakterna kring Hornafvan och upptäckte *Poa cæsia*, *Woodsia hyperborea* och *Allosorus crispus*; L. L. Læstadius, som under flera somrar, synnerligen åren 1823 och 1825, noga undersökt både högre och lägre regioner och dervid gjort en mängd värderika fynd, såsom *Arnica alpina*, *Campanula uniflora*, *Gentiana tenella*, *Oxytropis lapponica*, *Chamæorchis*, *Juncus arcticus*, *Salix finmarkica*, *Stellaria crassifolia* var. *paludosa* m. fl.; N. J. Andersson, som i sällskap med P. F. Wahlberg och C. G. Löwenhjelm år 1845 på vägen till och ifrån Luleå Lappmark besökte hufvudsakligen de medlersta och nedre delarne af Piteå Lappmark och dervid i synnerhet noga studerade dess *Salices* och riktade vetenskapen med tvenne nya hybrider inom detta slägte, neml. *Salix glauco-myrsinites* och *S. glauco-phylicæfolia*. Dessutom lemnade han *) en intressant skildring af de besökta lokalerna; slutligen af Förf. sjelf, som i sällskap med dess broder J. H. Björnström och S. O. Lindberg användt sommaren 1856 till genomforskande af väsendtliga delar af Piteå Lappmarks alla särskilda regioner, hvarigenom han kommit i tillfälle att icke blott lemna en noggrann karakteristik öfver de olika regionerna, utan äfven att göra betydliga tillägg till de upplysningar om Piteå Lappmarks Flora, som genom föregående forskare vunnits. Förf. redogör för gången af sin resa och anförer såsom de väsendtligaste bland sina fynd: en ny *Eriophorum*, en ny distinkt varietet af *Betula glutinosa* och en dio af *Salix Caprea*, alla tre beskrifna i slutet af afhandlingen, samt de inom Piteå Lappmark förut icke anmärkta: *Matricaria Chamomilla*, *Hieracium atratum*, *Valeriana sambucifolia*, *Littorella* (steril), *Batrachium peltatum*, *Stellaria alpestris*, *Sagina nivalis*, *Saxifraga Hirculus*, *Rubus castoreus*, *Rhododendron*, *Koenigia*, *Salix polaris*, *Betula verrucosa*!, *Gymnadenia albida*, *Luzula pauciflora*, *Carex rariflora*, *C. vacillans*, m. fl. En stor del af dessa träffades på Tjiddtjak, hvilket Förf. omnämner såsom det rikaste fjell, han under sin resa anträffat.

Slutligen anmärkes, att bland de mindre kända de-

*) I Bot. Not. 1846, N:is 1 & 2.

larne af Piteå Lappmark torde Piteå-elfvens flodområde mest förtjena en undersökning.

Härpå öfvergår Förf., efter att hafva redogjort för Piteå Lappmarks allmännaste geografiska förhållanden, till sjelfva hufvuddelen af afhandlingen, den rent växtgeografiska beskrifningen af Lappmarken, hvarvid han först med afseende på olikheten i skogarnes bildning afdelar densamma i 4 naturligen begränsade regioner: *Granregionen*, med skogar af både *Gran* och *Tall*, *Tallregionen*, med blott *Tall*-skog, *Björkregionen*, der *Björken* är ensam skogbildande och *Fjellregionen*, som saknar all slags *Trädvegetation*. Härpå lemnas en fullständigare karakteristik öfver hvarje af dessa regioner särskildt, hvaraf vi med Författarens egna ord vilja anföra det hufvudsakligaste, emedan man härigenom vinner en särdeles åskådlig bild af regionernas olika skaplynne. Vi förbigå härvid angifvandet af de gränser, som för regionerna blifvit utstakade.

Granregionen är den nedersta och vidsträcktaste af dem alla, upptagande nära $\frac{2}{3}$ af hela Piteå Lappmark.

»Då man från Vesterbotten inträder i denna region, finner man till en början föga förändring i den dystra skogsnatur, vid hvilken man redan der fick vänja sig. Visserligen börja myrarna att blifva större, marken ojemnare; de skogbeklädda bergen blifva tätare och resa sig högre; ett och annat höjer redan sin hjessa så högt, att skogen icke hinner upp lika långt; men denna hjessa är icke prydd med fjellväxter, utan endast med en torr matta af *Kräkbärs*-, *Blåbärs*- och *Lingonris*, icke heller hvitklädd af snö längre än till början af Juni månad. Någon egentlig fjellnatur träffar man således här icke; endast vid bäckarna möter en och annan budbärare från de ännu aflägsna fjellen, såsom *Thalictrum alpinum*, *Gnaphalium norvegicum*, *Bartsia*, *Tofjeldia*, *Saussurea* m. fl. Stora skogar, bestående än af *Tall*, än af *Gran*, än af begge i förening, här och der uppblandade med *Björk* (*Betula glutinosa*), *Alnus incana*, *Salix Caprea* och en högstammig *Salix nigricans*, omvexla med vidsträckta, sent grönskande, myrar och rikliga vattendrag, dels större elfvar och sjöar, dels smärre bäckar och en mängd små,

ofta nästan cirkelrunda skogstjerner. Naturliga ängar äro ganska sällsynta.

Men oaktadt de omvexlande lokalerna är vegetationen ej särdeles rik. Frodigast är den på stränderna af elfvar och sjöar, såsom vid Svärdelfven och Svärdsjön nära Arfvidsjaur, der man träffar blandade om hvarandra: *Enodium coeruleum*, *Calamagrostis Phragmitoides*, *Cal. lanceolata*, *Triticum repens*, *Prunus Padus*, *Rosa cinnamomea*, *Daphne*, *Scutellaria galericulata*, *Hieracium crocatum* och *umbellatum* m. fl., äfvensom vid byar, som äro anlagda på södra sluttningen af skogsberg, såsom vid Hålberget och Glommersberget, der åtskilliga, eljest icke i denna region förekommande, sydliga växter slagit sig ned, såsom *Chrysanthemum Leucanthemum*, *Trifolium pratense*, *Hieracium Auricula*, *Erigeron acris*, *Viola tricolor* m. fl.

Myrarna utmärka sig i allmänhet för mager och enformig vegetation. De torrare, ofta uppfyllda med *Sphagnum*-kullar, äro beväxta med *Betula nana*, *Rubus Chamæmorus*, *Oxycoccus*, *Andromeda polifolia*, *Eriophorum vaginatum*, *Carex globularis* m. fl., och merändels kring kanterna omgifna med vidsträckta snår af *Salix*-buskar, bland hvilka *S. phylicæfolia*, *S. Lapponum* och *S. glauca* äro de förherrskande, stundom uppblandade med *Salix myrtilloides* och *S. versifolia*. Några få gräsbeväxta myrar förgyllas om hösten af *Saxifraga Hirculus*. Mera sankt myrar äro merändels betäckta med en gungande matta af *Carices*, af hvilka de ymnigt förekommande *Carex limosa*, *C. irrigua*, *C. filiformis*, *C. ampullacea* här och der äro uppblandade med de mera spridda *C. panicea*, *C. livida*, *C. pauciflora*, samt med *Eriophorum angustifolium*, *Scheuchzeria*, *Juncus stygius*, *Comarum*, *Menyanthes*, *Drosera rotundifolia*, *D. longifolia* m. fl. I sjöarne träffas *Nymphæa alba*: *biradiata*, *Nuphar luteum*, *N. intermedium*, *Batrachium heterophyllum*, *Sparganium affine*, stundom äfven *Potamogeton natans* och *P. perfoliatus*. I renare vatten, såsom i Skellefteå elf, träffas *Batrachium peltatum*, *Potamogeton salicifolius* och *P. nigrescens*.

»Tallregionen, som vidtager vid den förra regionens öfre gräns, har en ganska ringa utsträckning, i det den tvärt öfver Lappmarken bildar ett bälte, som sällan öfver-

stiger några mils bredd, men stundom afsmalnar så, att regionen knappt blir märkbar.

Då Tallregionen hufvudsakligen upptages af Tallskogar, hvilka älska en mager och stenbunden jordmån, så är den härigenom den torraste och sterilaste af alla regioner. Granen, som icke längre förekommer på öppnare ställen eller i den mängd att den bidrager till skogarnas bildning, uppträder dock här och der i enstaka individer, eller stundom till och med bildande en liten grupp, men endast på väl skyddade lokaler, såsom på bergsslutningar och i dälдер.

Endast i sina öfre delar visar Tallregionen någongång en yppigare växtlighet, hvilken dock snarare måste betraktas såsom ett lån från den angränsande Björkregionen, hvilken hit nedsändt sina leende Björkar och växtrika bäckar. Eljest är den hårda och torra marken beklädd med en högst torftig, mest af Ericineer och Lafvar bestående vegetation, som till och med här och der uttränges genom vidsträckta rösen af stora kantiga stenblock. Myrarna äro icke så stora och talrika som i Granregionen; bergen resa sig högre och hafva vanligen den kala toppen, der snön sällan qvarligger längre än till midsommar, beklädd med sådana fjellväxter, som icke behöfva något fuktande snövatten till sin näring, såsom *Menziesia*, *Azalea*, *Diapensia*, *Arctostaphylos alpina*, *Juncus trifidus*, *Luzula spicata*, *Calamagrostis lapponica* och *Lycopodium alpinum*.

Ett märkvärdigt undantag från den vanliga torftigheten och enformigheten i denna regions vegetation visa några lägre genom sina frodigt beväxta slutningar särdeles utmärkta berg, såsom Worknats nedanför Kaltisbout, Assjak och framför alla andra Östra Ischjak, hvars vid Hornafvans norra strand mot söder stupande branter äro rikt smyckade med en brokig samling af sydliga växter, en del icke förekommande på något annat ställe inom hela Lappmarken, blandade med flera Björkregionen eller den lägre delen af Fjellregionen tillhörande växter. Här frodas: *Prunus Padus*, *Ribes rubrum: pubescens*, *Rosa cinnamomea*, *Fragaria vesca*, *Valeriana sambucifolia*, *Paris*, *Actæa*, *Arabis Thaliana*, *A. hirsuta*, *Arenaria serpyllifolia*,

Myosotis stricta, *Echinosperrnum deflexum*, *Hieracium cymosum*, *Veronica officinalis*, *V. saxatilis*, *Potentilla argentea*, *Carex ornithopoda*, *Aconitum septentrionale*, *Cerastium alpinum*, *Draba rupestris* m. fl. Eljest har Tallregionen i förhållande till de öfriga en ganska artfattig Flora; ty en betydlig minskning af de sydliga växternas antal inträder här, utan att finna en motsvarande ersättning af fjellväxter. Af de förra eger den dock gemensamt med Granregionen de flesta af dem, som följa åkerbrukaren och slå sig ned kring hans bostad eller på hans åker-tegar; ty åkerbrukaren går lika högt upp mot fjellen som Tallen, fastän skördarne här ofta felslå eller i bästa fall gifva en högst ringa ersättning för hans möda att upp-bryta den steniga marken.

För denna region karakteristiska fjellväxter, de flesta icke spridande sig nedom densamma, äro på torrare tall-backar: *Pedicularis lapponica*, *Arctostaphylos alpina*, *Juncus trifidus*, *Hieracium alpinum*, stundom äfven *Azalea*, *Dryas* och *Erigeron elongatus*; utmed sjö- och flod-stränder: *Rhodiola*, *Toffeldia*, *Bartsia*, *Thalictrum alpinum*. *Salix lanata*, stundom äfven *S. hastata*; i klyftor på fuktiga klippväggar, ehuru sällsynt: *Saxifraga nivalis*, *S. oppositifolia*, *S. cernua*, *Carex Vahlii*; samt i myrarna: *Salix myrsinites*, *Petasites frigida*, sällsynt *Pinguicula villosa* och *Saxifraga Aizoides*.

Uteslutande inom denna region ehuru mycket sällsynt förekomma: *Hieracium alpinum: fuliginosum*, *Rubus castoreus*, *Salix glauco-myrsinites*, *S. glauco-phylicæfolia*, »*Poa cæsia*», *Alopecurus pratensis: alpestris* och *Woodsia hyperborea*. Hit kunna äfven räknas åtskilliga af de för Ischjak uppgifna.

Björkregionen, som utbreder sig ofvan Tallregionen, har liksom denna en ringa utsträckning. Dess öfre gräns är i allmänhet svårt, här och der nästan omöjligt, att uppdraga, emedan den nästan aldrig iakttagert något bestämdt afstånd från hufvudkedjan af Fjellryggen, utan ore-gelbundet tränger sig upp i dælderna emellan Fjellryggens särskilda utskott, än beklädande stränderna af deremellan befintliga sjöar²⁴ och floder, än i många krokur omslingrande bergens fötter och uppstigande på deras sluttningar.

Björkregionen prisas med rätta såsom den yppigaste och behagligaste delen af hela Lappmarken. Då man inträder i denna region, man må komma från den torftiga Tallregionen eller från den vilda och ödsliga Fjellregionen, öfverraskas man af en märklig förändring i den omgifvande naturen, hvilken här genom sina angenäma Björklundar, i hvilkas skugga såväl sydliga växter, som fjellväxter, i rik blandning uppnå en eljest sällsynt frodighet, vida mer påminner om sydligare trakter än om de straxt ofvanför sig höjande fjellen. Det är på fuktiga sluttningar i de öfre delarne af denna region, som Lapplands, måhända verdens, grannaste Pilart, *Salix lanata*, utvecklar sig i största prakt, bärande quarterslånga guld-gula hängen i toppen på manshöga, af silfverhåriga blad glänsande, buskar.

Särdeles karakteristiska för denna region äro de i stora massor förekommande, i synnerhet vid de talrika bäckarne samlade *Aconitum septentrionale*, *Trollius*, *Mulgedium alpinum*, *Geranium sylvaticum*, *Stellaria nemorum*, *Gnaphalium norvegicum*, *Cornus suecica*, *Hieracium murorum*, *Saussurea*, *Myosotis sylvatica: alpestris*, här och der uppblandade med *Stellaria borealis*, *Crepis paludosa*, *Milium effusum*, *Hieracium atratum*, *Luzula parviflora*, *Carex alpina*, *Struthiopteris*, *Aspidium spinulosum* m. fl. Myrarna, som ofta hafva ett sluttande läge, äro här ganska små, men rikligare beväxta än i Tallregionen, än uppfyllda med snår af *Salices*, mest *S. glauca*, *S. Lapponum*, *S. lanata*, *S. phylicifolia*, hvartill stundom sälla sig *S. nigricans*, *S. myrsinites*, *S. arbuscula*, än beväxta med *Carices*, såsom *C. vulgaris: juncella*, *C. vesicaria: alpigena*, *C. limosa*, *C. irrigua*, *C. chordorhiza*, *C. pauciflora*, *C. Buxbaumii* och stundom i högre delar af regionen *C. capitata* och *C. parallela*, i lägre *C. flava* och *C. filiformis*. Med dessa blanda sig här och der *Eriophorum capitatum*, *Petasites frigida*, *Sceptrum Carolinum*, *Juncus biglumis* och *J. triglumis* m. fl.

Inga berg kunna anses egentligen tillhöra denna region; ty de, hvilkas sluttningar till en del af densamma beklädas, sammanhänga vanligen genom högslätter med Fjellryggen och böra snarare räknas till Fjellregionen.

Fjellregionen omfattar den återstående, hufvudsakligen af Fjellryggen och dess armar upptagna delen af Piteå Lappmark.

Denna genom sin totala brist på all slags trädvegetation i allmänhet karakteriserade region antager i dess särskilda delar ett ganska olika skaplynne.

Då man, efter att hafva lemnat Björkskogen, uppträder i dess nedersta del, har man först att bana sig väg genom ofta ganska besvärliga snår af *Salices*, sammansatta merändels af *Salix lanata*, *S. glauca* och *S. Lapponum*, här och der uppblandade med *S. phylicæfolia*, *S. hastata* och *S. myrsinites*. Dessa växa stundom så tätt, att de nästan utträngt all annan vegetation; stundom lemna de rum för *Trollius*, *Petasites frigida*, *Veronica alpina*, *Gnaphalium norvegicum*, *Gn. supinum*, *Antennaria alpina*, *Saussurea*, *Archangelica*, *Melandrium diurnum*, *Polypodium rhaticum* m. fl., och genomslingras dessutom här och der af bäckar, hvilka på sina stränder samlat en ännu rikare fjellvegetation, bestående af *Erigeron uniflorus*, *Pinguicula alpina*, *Thalictrum alpinum*, *Viola biflora*, *Cerastium trigynum*, *Saxifraga aizoides*, *S. stellaris*, *Rhodiola*, *Oxyria* m. fl. Men dessa busksnår, som i början äro temligen högväxta, blifva, ju högre man uppstiger, alltmer förkrympta, uppblandas med *Betula nana* och upphöra slutligen alldeles.

Här vidtaga nu antingen, i synnerhet på de lägre fjellen, kala, med en torr vegetation sparsamt försedda fält och kullar eller, på de högre fjellen, mera frodigt beväxta, af ofvanför liggande snödrifvor rikt bevattnade sluttningar.

På de förra lokalerna trifvas företrädesvis *Ericineer*, bland hvilka i synnerhet *Menziesia*, *Azalea*, *Diapensia* och *Andromeda hypnoides* under sin blomningstid öfverkläda den eljest dystra marken med ett af röda och hvita färger skönt strälände blomstertäcke, som dessutom här och der är beströdt med *Trientalis*, *Linnæa*, *Solidago*, *Dryas*, *Potentilla alpestris*, *Hieracium alpinum*, *Juncus trifidus*, *Luzula arcuata*, *L. spicata*, *L. multiflora: nigricans*, *Carex rigida*, *Aira flexuosa: montana*, *Avena subspicata* m. fl. Der åter snödrifvor finnas, hvilka, småningom bortsmältande, en längre tid kunna underbålla en jemn vattning åt

nedanföör stupande sluttningar, beklädas dessa sednare med en frodig och omvexlande vegetation, som i synnerhet karakteriseras genom den härstädes ymnigt förekommande *Ranunculus nivalis*, hvilken utvecklar sin af solens färg lysande blomkrona, redan innan något grönt strå hunnit skjuta upp ur den blöta, från snö nyss blottade marken. I dennas sällskap, eller åtminstone ej långt derifrån träffas vanligen: *Salix herbacea*, *Alchemilla alpina*, *Sibbaldia procumbens*, *Veronica alpina*, *Gnaphalium supinum*, *Antennaria alpina*, *Erigeron uniflorus*, *Viscaria alpina*, *Cerastium alpinum*, *Carex lagopina*, *Poa alpina* m. fl. Emellan och ofvanför snödrifvorna finnas ofta vilda, skrofliga klippbranter, i klyftor och hålur uppfyllda med *Ranunculus pygmaeus*, *Arabis alpina*, *Cardamine bellidifolia*, *Saxifraga oppositifolia*, *S. cernua*, *S. nivalis*, *S. stellaris*, *Draba rupestris*, *Alsine biflora*, *Luzula arcuata*, *Avena subspicata* m. fl.

En särskild karakter hafva de i de högre delarne af regionen mellan de enskilda fjelltopparne sig utbredande fjellfälten. Dessa, än torra, än myrländta, af bäckar genomskurna och af små fjellsjöar afbrutna fält utmärka sig i synnerhet genom några i ymnighet här förekommande, för sina svartbruna ax särdeles egna *Carices*, hvilka sällan trifvas på andra lokaler, såsom *Carex pulla*, *C. ustulata*, *C. atrata*, *C. rigida: glacialis*, *C. alpina: brunescens*, med hvilka temligen glest blanda sig *Juncus biglumis*, *J. triglumis*, *Eriophorum capitatum*, *Salix myrsinites*, *S. hastata: alpina* m. fl.

Högt öfver dessa fjellfält resa sig, i synnerhet på Fjellryggens lufvudkedja, men äfven på något afstånd derifrån, enskilda toppar, de flesta insvepta i väldiga snömassor, hvilka icke ens sommarens nästan ständigt lysande sol förmår nedsmälta. Stundom ligga dessa snömassor mera spridda och lemna då emellan sig rum för bara fläckar, hvilka, ehuru de mest bestå af en svart, med iskallt vatten genomdränkt dyjord, likväl ofta äro ymnigt öfversållade med den grannaste af alla Lapplands Ranunklar, *Ranunculus glacialis*. För öfrigt trifvas endast några få Fanerogamer i dessa kalla och ödsliga trakter, såsom *Catabrosa algida*, *Koenigia*, *Draba alpina*, *Sagina nivalis*, *Pedicularis hirsuta* och *Salix polaris*. Vill man

uppstiga ännu högre, så måste man snart lemna äfven dessa sista Fanerogamer nedanför sig och företaga en högst besvärlig klättring upp för den återstående, merändels mycket branta delen af toppen, som antingen är alldeles öfverböljd af snö eller ock betäckt med ett lager af lösa, kantiga stenar, på hvilka endast en och annan Laf finner sin knappa näring.»

Härpå följer en hufvudsakligen efter Fries' Summa Veg. uppställd förteckning på alla inom Piteå Lappmark funna *Fanerogamer* och *Ormbunkar*, i hvilken tillika angifves hvarje arts utbredning så väl i förhållande till de särskilda regionerna som i afseende på graden af dess allmänhet eller sällsynthet inom densamma. Af denna förteckning finner man, att hela antalet af *Fanerogamer* uppgår till 402 arter, då några underarter äfven häri inberäknas, och *Ormbunkarne* till 20 arter. De artrikaste Familjerna äro: *Cyperaceæ* med 48 arter, *Gramineæ* med 40, *Synanthereæ* med 38, *Salicineæ* med 24, *Senticosæ* med 18, *Ranunculaceæ*, *Alsinaceæ* och *Ericineæ* hvardera med 17, *Juncaceæ* med 16, *Cruciferæ* med 15 o. s. v.

Slutligen lemnas en beskrifning på Latin af de ofvan nämnda nya växtformerna, hvilken vi vilja meddela i Svensk öfversättning.

Salix caprea L. var. *lanataefolia*: hängen helt och hållet skärmbbladslösa, frögömmenas skaft af medelmåttig längd, 2 till 3 gånger längre än honingsfjället, stift något utdraget; blad på båda sidor mycket hvitulliga; knopp, fjäll och smågrenar, så väl årets som fjolårets, gråludna.

Växer vid öfre gränsen af Björkregionen på skuggrika sluttningar af berget Kåxa nära Adolfsström i Piteå Lappmark.

Författaren anförer härpå de kännetecken, hvarpå han grundar denna forms hänförande till *Salix caprea* och anmärker dessutom att den genom sin hvitludenhet på blad, knoppar och smågrenar vid första påseendet påminner något om *Sal. lanata*, samt att den genom frukt-skaftets och stiftets längd något närmar sig till *Sal. canescens*.

Betula glutinosa Wallr. var. *pseudoalpestris*: bladen hjertlika; hängena aflångt äggrunda, med långt skaft,

fjällen fingerlikt 3-flikiga, flikarne oliklånga, framåt rigtade, tilltryckta; fruktvingen smalare än frukten.

Växer på Glommersberget nära nedersta gränsen af Piteå Lappmark.

Den liknar *B. glutinosa* företrädesvis till bladen, hvilka äro enkelt och olikformigt sågade, spetsiga, samt af nästan samma storlek och färg, som hufvudartens. *Betula alpestris* Fr. liknar den i temligen många fall. Den är nemligen en manshög, knotig buske med korta, uppräta hängen, liklånga med skaften, samt med hängfjällens flikar aflångt jemnbreda och nästan parallelt framåt rigtade. Från denna sednare skiljes den dock väl genom bladen och de oliklånga hängfjällsflikarne, hvaraf den mellersta är längre än sidoflikarne. Hängfjällen äro dessutom fullkomligt tilltryckta (icke som hos *B. glutinosa*, hvars mellersta flik är utspärrad eller tillbakaböjd), hvilket gifver hängena ett eget utseende. Man skulle måhända kunna anse denna form utgöra en egen art, om icke mellanformer påträffats, växande på samma berg och sammanbindande densamma med *Betula glutinosa*.

Eriophorum vaginatum L. * *opacum*. Denna såsom underart uppställda *Eriophorum* är så utmärkt, att den med tiden torde få betraktas såsom egen art. Vi gömma beskrifningen af densamma till nästa nummer af Bot. Notiser, der den kommer att upptagas bland Skandinaviska Florans Novitier.

Den här anmälda afhandlingen utgör ett särdeles viktigt bidrag till kännedomen om Lapplands vegetation.

Strödda Underrättelser.

Ytterligare om Hieracii pallidi förekomst vid Upsala.

I Nr:is 5—6 af denna tidskrift för 1855 finnes bland der intagna »Spridda växtgeografiska uppgifter rörande Skandinavians Floræ» ett yttrande af undertecknad, att »*Hieracium pallidum* Biv. är oriktigt i Hartmans Skand. Flora uppgifven för Upsala», hvilket föranledt Herr Mag. C. Hartman att i följande Nr: införa ett Beriktigande, hvori

han såsom bevis för giltigheten af sitt påstående hänvisar till Fr. Monogr. Hierac., der en vid Upsala sparsamt förekommande »**H.*—? *persicifolium*» under *H. pallidum* upptages. Detta beriktigande vill jag nu — sent omsider — med några ord besvara, och dervid måste jag i främsta rummet reservera mig mot den tydning af mina ord, som skulle de innebära någon beskyllning mot Utgifvaren af Skand. Flora för bristande noggrannhet. Formen för mitt meddelande var sådan, att ett utförligare angifvande af de grunder, hvarpå jag stödde mig, tycktes mig vara mindre lämpligt och — upprigtigt sagdt — öfverflödigt. Saken är neml. den, att ehuru nämnda »**H.*—? *persicifolium*» verkligen finnes vid Upsala (vid Funbo Prästgård), den dock, såsom sjelfva beteckningen utvisar och såsom uttryckligen i Monogr. Hier. yttras, är en så dubiös form, att det ej kan med säkerhet afgöras, till hvilken art den bör föras. Till följe af de få stjelkbladen har den visserligen i nämnda arbete blifvit förd till första gruppen af *stirps H. rupestris* (och då kunde den ej lämpligare anföras under — *ej förenas med* — någon annan än *H. pallidum*), men detta bör så mycket mindre kunna förvålla, att den anses såsom identisk med *H. pallidum*, som den ställes i samma kategori med den följande dubiösa *H. pallescens scapigerum*, hvilken sjelfva betecknings-sättet visar snarast tillhöra *H. pallescens*, fastän den anføres under *H. pallidum*. Orsaken, hvarföre **H.*—? *persicifolium* ej särskildt omnämnes i Sum. Veg. Scand, II., är helt enkelt den, att om så tvetydiga och tillfälliga former, hvilka ej med säkerhet kunna förenas med någon annan, i handböcker med kort affattade diagnoser upptagas, de endast åstadkomma förvillelse och oreda, då de deremot i utförliga Monografier måste omnämnas. — För öfrigt hör troligen den här omtvistade formen till den i Upsala-trakten allmänna *H. saxifragum* (såsom redan i Monogr. Hier. antydes), fastän den genom sin förekomst på marken — ej i klippspringor — i en lund blifvit betydligt förändrad. Vare dock härmed huru som helst, så är diagnosen på *H. pallidum* i Hartm. Skand. Flora sådan, att den nästan glatta **H.*—? *persicifolium* med sina *folia linearilanceolata, utrinque acuminata* och invo-

lucrum eglandulosum breve pilosum, för att ej tala om dess långspetsade fjäll och gaffelgreniga blomställning, svårligen kan föras till densamma. — Af det redan sagda finner, som jag hoppas, hvar och en lätt, att, om ock Mag. C. Hartman kan anföra en på sätt och vis giltig förklaring för sin uppgift, att *H. pallidum* — fastän hvarken hufvudformen eller den af honom upptagna var. *erinigerum* — skulle finnas vid Upsala, jag dock å min sida kan med ännu större skäl våga påstå, att »*H. pallidum* Biv. är oriktigt i Hartmans Skand. Flora uppgifven för Upsala». — Th. Fries.

Om införandet af China-odling på Java.

Beklagligtvis inträffar ganska ofta, att växter, som lemna för människan i hög grad nyttiga eller oumbärliga produkter, så illa handteras och sköflas, utan att omsorg af sköflarna samtidigt egnas åt deras odling, att de inom kort skulle blifva utrotade på jorden, om icke andra människor, som mera afse kommande generationers nytta, än sin egen, skulle finnas och taga hand om de för förstöring utsatte växterna. På ett sådant ohejdadt sköflande lemna Gutta-Percha-träden uti indiska Archipelagen ett sorgligt exempel och måhända ännu mera de dyrbara Chinaskogarne på Syd-Amerikas Ander. Förstöringen af de sednare fortgår med sådana jättesteg, att det icke skall dröja länge, innan de äro fullkomligt utrotade i Amerika, och den olycka sålunda inträffat, att det nästan oumbärliga Chinasaltet upphört att finnas.

Lyckligtvis har Professor Miquel i Amsterdam redan 1846 förutsett detta olyckliga förhållande och derför fallit på den tanken, att odling af Chinaträd borde försökas i Javas bergstrakter. Detta förslag framställde han för styrelsen öfver de holländska kolonierna, hvilken godkände detsamma. Med särdeles värma omfattades det af Ministern Pahud. Med anledning häraf blef Hr Hasskarl anmodad att utföra odlingsförsöket och infann sig i Amerika, der en hel skeppslast af plantor och frön insamlades och derefter öfver Stilla hafvet fördes till Java. Vål förstördes en stor mängd af plantorna under den

långa sjöresan, men tillräckligt många fördes dock lefvande fram, för att en betydning odling kunde företagas. Af från Holland sända frön voro redan då många planter uppdragna, som vid hans ankomst till Java funnos i yppig växt. Med såväl *Cinchona condaminea*, som några andra arter blefvo försöken gjorda. Troligen skall denna odling, eftersom underrättelse ankommit att den lyckats fullkomligt, komma att drifvas i så stor skala, att man i en framtid kan få China-behovet fylldt från Java. Vål vore dock om andra nationer, som ega kolonier i ækvatorial-trakterna, äfven ville egna sin uppmärksamhet åt denna viktiga odling, så att ymnig tillgång kunde blifva på detta nyttiga läkemedel.

Följande böcker äro till försäljning inlemnade på Apotheket Korpen i Stockholm:

- Linné. *Species Plantarum*, Berolini 1797—1824. — 12 läderband (5 bandets 2 del fattas). 5 R:dr.
- Linné. *Flora Zeylandica*, Holmiæ 1747. — häft. 32 sk.
- C. L. Willdenow. *Enumeratio Plantarum Horti Regii Botanici Berolinensis*. Berolini 1809. häft. 2 R:dr.
- Pehr Kalm's Wästgötha och Bohusländska Resa. Stockholm 1746. wb. 1 R:dr.
- Linné. *Philosophia Botanica*. Stockh. 1751. häft. 1 R:dr.
- O. Læfflings resa i Spanska Länderna, utgifven af C. Linné. Stockholm 1758. wb. 1 R:dr.
- Hoffbergs Anvisning om Växt-Rikets kännedom. Stockholm 1792. wb. 32 sk.
- C. G. Rafns Udkast til en Plantefysiologie. Kjöbenhavn 1796. häft. 16 sk.
- A. J. Retzius. *Fl. Oeconomica Sveciæ*. Lund 1805. häft. 1 R:dr 16 sk.
- Prodromus Systematis Naturalis Regni Vegetabilis. Parisiis 1824. wb. Pars 1:a. 1 R:dr.
- E. Fries. *Systema Mycologicum*. Lundæ 1821. vol. 1. häft. 1 R:dr.
- H. A. Schrader. *Flora Germanica*. Gottingæ 1806. vol. 1. häft. 32 sk.
- J. W. Hornemann. *Försög til en dansk ekonomisk Plante-lære*. Kjöbenhavn 1826. Andra Upplagan. 1 R:dr.

Om Botaniska Notiser för nästkommande år.

Då undertecknad uti denna tidskrifts Novembernummer för år 1851 tillkännagaf, att han ansett sig böra för följande året åtaga sig utgifvandet af Botaniska Notiser, eftersom han icke lyckats öfvertala någon annan att göra det (sedan dåvarande utgifvaren, Hr Andersson, genom en lång resa var förhindrad att dermed fortfara), kunde han sannerligen icke ana, att tyngden af Bot. Notisernas utgifvande skulle komma att trycka honom under 5 hela år. Så har dock nu skett. Härunder har han mer än väl insett sin alltför ringa förmåga att vederbörligen hålla tidskriften uppe; ja äfven om förmågan funnits, skulle hans i hög grad splittrade tid ändå icke tillåtit det. Han har således sjelf känt sig obelåten med utgifvaren och begagnat hvarje tillfälle att kunna anskaffa en annan. — Först nu har detta lyckats och det är med särdeles tillfredsställelse han härmed får anmäla, att Botaniska Notiser för följande år komma att utgifvas af Hr Magister *Th. M. Fries* i Upsala, till hvilken prenumera-tions-afgiften (2 R:dr B:ko) för nästa år torde insändas.

Men om utgifvandet af Botaniska Notiser medfört obehag, så har det ock medfört sina behag. Utgifvaren har derunder erfarit ganska många prof på vänskap och deltagande för sig, på nit och kärlek för vetenskapen. Han har dessutom derigenom, till sin fägnad, blifvit tvingad att egna mycket mera tid åt Botaniken, än hvad som eljest torde skett. Det är derföre icke utan saknad, han nu öfverlemnar till en annan utgifvare denna tidskrift, som alltid varit honom kär, fastän den ofta gjort honom bekymmer. Men vissheten om den fördel, som ombytet skall medföra, utgör en stor fägnad.

Eget nog hafva Botaniska Notiser med detta nummer upplefvat lika lång tid i Stockholm, som i Lund, eller 8 år på hvardera stället. Att de minst lika länge komma att utgifvas i Upsala, torde man således rättvist kunna hoppas.

K. F. Thedenius.